

23.1.2026

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Viite: VN/20544/2025

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua asiasta. Kokonaisuutena pidämme arvioinnin yhdenvertaisuutta ja luotettavuutta tavoittelevaa uudistusta tärkeänä.

1 Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 pykälään koskien oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia?

Kannatamme pykälän kokonaisuutta arvioinnin tehtävästä, kohteista ja menetelmistä. Jaamme saman näkemyksen arvioinnin tehtävästä, mikä on kuvata, miten oppilas on saavuttanut oppiaineen ja valinnaisten aineiden tavoitteet.

Arvioinnin kohteet, eli oppilaan oppiminen, osaaminen ja työskentely, ovat oikeat ja tarkoituksenmukaiset. On tärkeää, että työskentelyn arviointi tapahtuu osana oppiaineen arviointia, ja oppiaineiden tavoitteisiin sisältyisivät myös selkeästi määritellyt työskentelyn tavoitteet. Kuten on esitetty, työskentelyä ei tule arvioida erillisenä, vaan osana oppiaineiden arviointia.

Pidämme tärkeänä, että käyttäytymisen arviointi on osana arviointikokonaisuutta. Käyttäytymisen arviointi on tärkeä osa hyvän käytöksen ja työrauhan edellyttämistä kouluissa ja siksi siitä on jatkossakin tärkeä antaa oma arviointinsa.

Momentti 2. Näemme hyvänä, että arviointi toteutetaan yhdenvertaisesti, monipuolisesti sekä suhteutettuna tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Pidämme ensiarvoisen tärkeänä, että opettaja valitsee tarkoituksenmukaiset arviointimenetelmät.

Pidämme puutteena esityksessä sitä, että oppiainekohtaiset tavoitteet vuosiluokkaistetaan jatkossakin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Kansallisesti yhdenvertaisuuden näkökulmasta olisi hyvä, että oppiaineille asetetut tavoitteet vuosiluokkaistettaisiin valtakunnallisesti. Samalla tämä tukisi kaikkien arviointikriteerien laadintaa.

Momentti 3. Oppilaille annetaan lukuvuoden aikana ohjaavaa palautetta. Perusteluissa on hyvin todettu, että ohjaava palaute on opettajan ja oppilaan välistä vuorovaikutusta. Perusteluihin on lisättävä tähän yhteyteen maininta siitä, ettei palautteen antaminen edellytä opettajalta erillistä dokumentaatiota. Tämä on myös nykyisten opetussuunnitelman perusteiden linjaus, eikä arviointiin liittyviä opettajan kirjaamisvelvoitteita ole tarkoituksenmukaista lisätä.

23.1.2026

Palautetta ja muuten tietoa oppilaan arvioinnista ja edistymisestä eri oppiaineissa voidaan antaa välitodistuksin, keskusteluin ja tiedottein. Vaadimme vältettäväksi perusteluissa sekaannuksia aiheuttavaa termiä 'arviointikeskustelu'. Termi on aiheuttanut sekaannusta etenkin liittyen siihen, miten oppilaan arvioinnista päätetään. Arvioinnista päättää kuitenkin opettaja kriteerien mukaisesti ja opetuksessa kerättyjen näyttöjen perusteella, eikä arviointi ole neuvotteluasia. Ehdotamme arviointikeskustelujen sijaan käytettävän termiä 'oppilaan ja huoltajan kanssa käytävät keskustelut'.

Momentti 4. Momentissa kuvatut lukuvuoden päättymiseen liittyvät kirjaukset arvioinnista ovat kannatettavia. Arvioinnin tulee antaa realistinen kuva osaamisesta ja sen tulee olla todellista osaamista kuvaavaa.

Momentti 5. On kannatettava. Sen mukaisella asetuksella tulisi vahvistaa nykyisten OPS-perusteiden mukainen linjaus, jonka mukaan lukuvuosi- ja päättöarvioinnissa käytetään numeroarvosanoja viimeistään neljännen luokan kevätarvioinnista lähtien.

Momentti 6. Kannatamme sitä, että Opetushallitus laatii tarkemmat määräykset arvioinnin yleisistä periaatteista, oppiaineiden sisällöt eri vuosiluokille sekä vähimmäisosaamisen kriteerit. Etenkin yksiselitteiset ja opettajan käytännön työkaluna toimivat vähimmäisosaamisen kriteerit ovat keskeinen osa luotettavaa vähimmäisosaamisen arviointia.

Kuten jo momenttia 2 kommentoimassa tuomme esiin, oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt tulisi vuosiluokkaistaa valtakunnallisesti kokonaisuudessaan. Tämä vähentäisi turhaa päällekkäistä työtä opetussuunnitelmia uudistettaessa sekä lisäisi kansallista yhdenvertaisuutta sekä helpottaisi toimivien arviointikriteerien laadintaa. Esityksessä olevat vähimmäisosaamisen kriteerit ovat hyvä alku, mutta OAJ haluaa arviointiin yhdenvertaisuutta ja selkeyttä myös muille osaamisen tasoille.

2 Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 a pykälään koskien oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättämistä?

Momentti 1. Pidämme äärimmäisen tärkeänä, että oppilaan arvioinnista päättää ja vastaa opettaja tai joissain tapauksissa opettajat yhdessä. Aiemminkin laissa ollut periaate on luonnoksessa selkeästi esitetty.

Momentti 2 ja 3. Momenteissa 2 ja 3 säädetään seuraavalle vuosiluokalle siirtymisestä sekä vuosiluokalle jäämisestä. Näemme seuraavalle vuosiluokalle siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteita hyvinä. Käytännössä tätä koskeva sääntely ei muutu. Hyvää perusteluissa on myös tukitoimien korostaminen. Ensisijaista on tietysti lain mukaisten tukitoimien antaminen niitä tarvitsevalle oppilaalle. Luokalle jättäminen ei ole kestävä ratkaisu puutteellisesti tarjottuun tukeen.

23.1.2026

3 Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 b pykälään koskien todistuksia?

Kannatamme sitä, mitä luonnoksessa todistuksista määrätään seuraavin lisäyksin.

Momentti 1. Välitodistusten osalta pidämme tärkeänä säätää 9. vuosiluokan välitodistuksesta, koska se on painava todistus kevään yhteishakujen sekä oppilaan ohjauksen näkökulmasta ennen päättötodistuksen saamista.

Pykälässä tulisi erikseen mainita, että myös käyttäytymisen arviointi on sisällytettävä todistuksiin. Tästä ei ole nyt luonnoksessa mainintaa.

Pykälässä säädetään asetuksenantovaltuudesta tarkempiin todistuksia koskeviin määräyksiin. Jo perusteluissa tulisi mainita, että asetuksella tullaan tarkentamaan todistuksiin merkittäviä lisätietoja, joita koskien on nyt vaihtelevaa käytäntöä. Tärkeitä todistuksiin merkittäviä lisätietoja olisivat ainakin merkinnät poissaoloista sekä suorittamattomista jälki-istunnoista.

4 Onko teillä muita huomioita esitykseen?

Tuomme esille, että perusopetuslain 38 § mukainen erityistä tutkintoa koskeva säätely tulisi katsoa tässä yhteydessä kokonaisuutena, jotta sen toteutustavat olisivat yhtenäisiä ja yhdenvertaisia koko Suomessa. Erityisen tutkinnon suorittaminen tulisi tässä yhteydessä rajata vain muille kuin perusopetuksen oppilaille.

Muutoksenhakuun liittyvässä pykälässä pidämme tärkeänä, että käytäntö pysyy ennallaan.

Näemme tarpeellisina esitetyn muutoksen pykälään 20 i § Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella. Muutos vahvistaa oppilaan oikeutta tukeen.

Oppilaan arvioinnin tärkeimpiä periaatteita ovat yhdenvertaisuus ja luotettavuus. Arvioinnin ohjeistusten, arviointikriteerien ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden on tuettava opettajan työtä. Siksi arvioinnin kehittämistä on jatkettava tämän lainmuutoksen jälkeenkin selkeyttämällä ja vähentämällä opetussuunnitelman tavoitteita sekä arviointikriteereitä.

Lisäksi haluamme nostaa esille johdantotekstissä mainitun valtakunnallisen arvioinnin tehtäväpankin. Kannatamme valtakunnallisen tehtäväpankin luomista, mikä tukisi opettajan suorittamaa arviointia ja vahvistaisi tämän arvioinnin perustumista kansallisiin arviointikriteereihin. Tehtäväpankillä ei tule kuitenkaan edistää ns. kaikille yhteisiä valtakunnallisia kokeita, vaan tehtäväpankin käytötapa on perustuttava arvioinnista päättävän opettajan pedagogiseen harkintaan.

23.1.2026

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Katarina Murto
Puheenjohtaja

Ida Leino
Asiantuntija, koulutuspolitiikka